

Irena Lesjak

MIRA OMERZEL TERLEP, KONJI - NAŠE PRAVLJICE. ZGODBE O KONJIH, KONJEREJCIH IN FURMANIH IZPOD SORIŠKE PLANINE IN RATTOVCA.

Didakta, Radovljica 1996, 249 str., il.
ISBN 86-7707-105-9

Pravljice so človeški izum, ki imajo zaradi svoje vsebine posebno nalogo. Z njihovo pomočjo se človeku odprejo čarobna vrata v nov, sanjav svet. Največkrat nastanejo iz človeške potrebe po pobegu iz krutosti realnega sveta ali po njeni pojasnitvi.

Knjiga Mire Omerzel Terlep je, kot že sam naslov pove, zbirka zgodb o konjih, konjerejcih in furmanih izpod Soriške planine in Ratitovca. Vse te zgodbe pa gradijo pravljico, ki jo je moderni čas, čas tehnologije in jeklenih konjičkov, izrinil iz naše zavesti. Glavni junaki so že stoletja in ušočletja del človeškega življenja. Vendar pa človek vse bolj pozablja te svoje zgodovinske prijatelje. Avtoričina težnja je, da bi s to knjigo ponovno obudila iz pozabe *konje - naše pravljice*, z njimi pa današnjim generacijam predstavila zgodovinsko pogojevano povezanost človeka in konja ter njunih skupnih udejstvanj. To svojo željo Mira Omerzel Terlep v uvodnem poglavju z naslovom *Beseda za narodopisec* opiše v sledečem stavku: "Etnološka pričevanja in zbrane podatke sem poskušala posredovati v berljivejši obliki (in zatorej tudi mladim bralcem) z željo, da se ohrani bogata tradicija vedenj, znanj, poimenovanj in spominov na resnične dogodke ter značajske lastnosti ljudi in njihovih konj izpod Soriške planine in Ratitovca (str. 8)." V tem stavku tudi pojasni, zakaj se je odločila za uporabo t. i. "leposlovnega narodopisja". Ta vidik popularizacije premnogi znanstveniki - in med njimi tudi etnologi - največkrat pozabljajo. Zaradi tega so mnoge zanimive raziskave in dognanja iz naše stroke prikrajšana za širši krog bralcev, ki jih uporaba strogo znanstvene terminologije in zapletenih besednih ter stavčnih zvez zavoljo iz tega izhajajoče suhoparnosti odbije. Prav to delo dokazuje, da je mogoče napisati in predstaviti strokovne teme na bolj sprejemljiv (populističen) način, ne da bi s tem strokovno gradivo in njeni izsledki izgubili na reprezentativnosti.

Knjiga je razdeljena na dvanajst poglavij. Vsako od teh poglavij obsega zaokroženi tematski sklop. Znotraj vsakega poglavja pa so še podpoglavja. Vsi ti delčki so sestavljeni iz zgodbic, ki slikovito orišejo pokrajino, čas, ljudi in živali ter njihovo vsestransko povezanost in pogojevanost. Za popolnejšo podobo pa poskrbi tudi slikovit narečni jezik tamkajšnjih prebivalcev, v katerem so zapisane zgodbe. Slovarček neznanih besed in izrazov na koncu vsakega poglavja poskrbi za nemoteno prebijanje skozi včasih nerazumljive izraze,

katerih izvor največkrat najdemo v nemških besedah. Vse besede, razložene v slovarčku, so v besedilu poudarjene s krepkim tiskom, kar tudi omogoča večjo preglednost.

Avtorica začne najprej z opisom Sorice in Soričanov, potem pa v naslednjih poglavjih niza zgodbe o rojstvu žrebet, nakupu konja, izbiri imen, dogodkih na paši, o konjski negi, šoli in službi, predstavi furmanske zgodbe, piše o poštni in požarni službi, konjaku in konjskem jedilniku, o urokih, padarstvu in živilstvu, ustavi se pri kovaču in sedlarju, piše o vojnem času in furi po vojni, o nesrečah, konjevih ukanah in pride do tistih zgodb, ki govorijo o vdoru mehanizacije in popolni zamenjavi konj s traktorji.

Svoja raziskovanja je avtorica razširila še na področje psihologije konja in odnosa človek - konj. To so tudi področja, ki so bila v naši dosedanji stroki zapostavljena, čeprav prav ta pripomorejo k spoznanju celovitosti nekaterih pojavov. Od časa do časa se "sprehodi" po konjskih mislih bralcu zazdijo že nekoliko fantastični in na trenutke pretirani. Kljub temu pa menim, da je Mira Omerzel Terlep s svojimi pionirskimi poizkusi približevanja konjski psihi z načinom njenega počlovečenja pripomogla k večji bralčevi dozetnosti za konjsko vedenje. Za vse tiste, ki se s konji ukvarjajo ali jih šele spoznavajo, ima ta knjiga tudi pomemben pedagoški pomen, ki nas seznanja z različnimi konjskimi odzivi na okolico in dogodki v njej.

Etnološko gradivo je v zgodbah podano natančno in dosledno in je plod večletnega raziskovanja. Besedilo je opremljeno z bogatim fotografskim gradivom ter z nekaterimi slikarskimi upodobitvami, ki ga še dodatno oplemenitijo in ga še bolj približajo bralcu. Ob tem je potrebno pohvaliti celotno oblikovno podobo knjige, ki je estetsko premišljena in se bralcu kar "vsiljuje" v vpogled in prebiranje.

Za konec bi rekla še to, da ob tej knjigi ne spoznaš le narodopisne podobe, konjerejskega in furmanskega izročila, temveč tudi plemenitost in lepoto teh nekoč nepogrešljivih živali, ki imajo, tako kot človek, tudi svoje muhe in napake. Žival zna ceniti ljubeč odnos in ga tudi vrača z nesebično in doživljenjsko vdanostjo, zapomni pa si tudi slabe stvari, ki lahko odnos skalijo in spremenijo v neznosno tekmovanje, "kdo bo koga".

Knjiga nas tako uči, da si je le z ljubeznijo moč pridobiti življenjskega prijatelja in dobrega sodelavca. Če to dosežemo, sta človek in konj skupaj pripravljena poseči tudi po zvezdah. To pa je tudi najlepši del te pravljice.